

Bente Guro Møller:

Kunst og kulturformidling for barn og unge. Globalisering og identitet i det nye Norden. Voksenåsen kultur- og konferansehotell 16. – 17. mars 2010

Synspunktene i dette innlegget bygger i hovedsak på erfaringer og funn som ble lagt fra i rapporten fra sekretariatet for Mangfoldsåret 2008 og er altså ikke vedtatt politikk.

”Kultur er noe som bygges fra grasrota. Jeg skulle ønske deltakende kulturaktiviteter var en inkludert del av den vanlige skolen. Dette hadde løst så mye og skapt et annet forhold til utdanning og kultur.” – Den største bremsen innen norsk kulturliv er manglende rekruttering. Det er altfor få søkere på utøvende kulturstudier - vi har jo ikke lært noe om det på skolen” sier musiker Nasra Ali Omar, i et intervju i Rapporten fra Mangfoldsåret 2008. Jeg deler Nasras synspunkter. Målet må være å få barn og unge som vokser opp i dagens Norge til å se verdien av å være utøvende kunstnere, kulturarbeidere eller kulturbyråkrater.

Skolen er den viktigste felles sosialiseringsarenaen vi har. Det er først og fremst her barn som vokser opp i Norge blir presentert for samfunnets prioriteringer av hva slag ferdigheter og kunnskaper det er viktig å satse på. - Hva slags kunnskapsproduksjon legges det opp til? Kunst og kunnskap kommer av det samme ordet, nemlig å kunne. Hvordan kan vi ivareta begge aspektene ved det å kunne i en interkulturell skolehverdag.

Et av målene med Mangfoldsåret 2008 var at kulturelt mangfold skal være et markant og gjennomgående trekk ved norsk kulturpolitikk. Alle institusjoner som mottar statsstøtte gjennom Kulturdepartementet blir bedt om å rapportere på kulturelt mangfold i forhold til virksomhetens programprofil, personalprofil og publikumsarbeid. Kanskje vil det være en ide å stille de samme krav til utdanningsinstitusjoner?

Norge har alltid vært et flerkulturelt samfunn og i dag bor det mennesker med bakgrunn fra 214 ulike land og selvstyrte regioner i Norge. I tillegg har vi samer som urfolk og fem nasjonale minoriteter. (Jøder, rom, romani, skogfinner, kvener) I alle kommuner bor det barn som enten selv har innvandret til Norge av ulike grunner, eller har to foreldre som er innvandret. Av den siste gruppa (barn av to innvandrede foreldre) er 85 % under 20 år. I enkelte bydeler i Oslo har opp til 60 % av befolkningen mellom 5 og 15 år såkalt innvandrer bakgrunn. Dette er framtidens samfunnsdeltakere og samfunnsbyggere.

Kulturelt mangfold har lenge vært hverdagsvirkelighet i skolen. For barn og unge, spesielt i storbyer, er det en selvfølge å vokse opp med interkulturalitet. For dem er det også helt selvfølgelig mange måter å være norsk på.

Vi trenger flere lærere med interkulturell kompetanse, vi trenger rollemodeller for barn og unge blant lærere i estetiske fag og blant kunstnere som presenteres i skolen og jeg er helt enig med min svenske kollega i at det interkulturelle perspektivet må inn i alle fag. Det gjøres mye godt arbeid i norsk skole. Dedikerte lærere og skoleledere bruker store ressurser for å imøtekomme elevenes behov og bidra til å gi dem muligheter for å bruke sine evner. Samtidig vet vi at et stort antall elever dropper ut fra videregående skole. Dette er det mange og sammensatte årsaker til. Kanskje kan det å gi større rom for å utvikle kreative og kunstneriske fag bidra til å minske frafallet i videregående skole.

Den kulturelle skolesekken (DKS) er et viktig og berikende tilbud til elever i grunnskolen og etter hvert til elever i videregående skole. I gjennomsnitt har elevene fått tilbud gjennom DKS 4,5 ganger per år.

Det arbeides for at Kulturskolene skal kunne gi et tilbud til flere. Men er dette tilstrekkelig for å gi barn og unge uavhengig av sosiokulturell bakgrunn det erfaringsrommet for kunst- og kultur som kan påvirke dem til selv å velge yrker som utøvende kunstnere, kulturarbeidere, produsenter, arrangører eller kulturbyråkrater?

I rapporten fra Mangfoldsåret ”Med forbehold om endringer” (som er ført i pennen av Mangfoldssekretariatet og altså ikke er vedtatt politisk) heter det;
Skal man sørge for en bredere rekruttering til kunst- og kulturelle yrker, bør det inngås et langsiktig samarbeid mellom Kulturdepartementet (KUD) og Kunnskapsdepartementet (KD for å utvikle en strategisk plan og konkrete tiltak som kan stimulere til ønsket rekruttering).

- ”Som et innledende ledd i strategiutviklingen bør det gjøres en utredning av rekruttering og inntak til hele spekteret av estetiske- og kulturfaglige utdanninger på videregående trinn og høyskole-/ universitetsnivå, i tillegg til kulturskolene.
- Støtteordninger til alternative informasjons- og rekrutteringstiltak for høyere kunst- og kulturfaglige utdanninger anbefales opprettet.
- Kulturskolenes virksomhet bør styrkes med sikte på en faglig kompetansesammensetning som kan imøtekomme og fange opp et mangfold av talenter og estetiske perspektiver som finnes i befolkningen.

Samarbeid med Kunnskapsdepartementet: igangsette forsøk med prioritering/moderat kvotering av studenter / elever med minoritetsbakgrunn til kunst kulturelle utdanninger.

2 c) Samarbeid med BLD (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet)
Ungdommens kulturarenaer bør styrkes som kulturelle møteplasser på ungdommens egne premisser, arenaer for rekruttering og kreativitetsfremmende og talentutviklende fritidstilbud.

d) FOU-: Forslag til aktuelle FOU- oppdrag: a) analyse av offentlig finansierte kulturinstitusjoners fortolkning sv sitt samfunnsoppdrag.

e) Muligheter for utvikling av indikatorer for kulturelt mangfold bør utredes i samråd med et bredt utvalg aktører i kulturfeltet - produsenter og utøvere så vel som ulike bruker grupper.

Opplysning og holdningsendrende arbeid for å få alle foreldre og barn (uavhengig av sosiokulturell bakgrunn) til å se viktigheten av å bidra til landets kunst og kulturproduksjon.

Hvorfor er kunsten viktig for barn og unge i et globalisert samfunn?

Kunst har en ufravikelig egenverdi.

Kunst kan gi oss mulighet for å oppfatte hverandres virkeligheter mer nyansert.

Men dette forutsetter at vi gir rom for flere av de erfaringshorisonter og estetiske tilnæringsperspektiv som finnes en stadig mer sammensatt befolkning. I den moderne interkulturelle virkeligheten trengs interkulturell kompetanse for å fortolke estetiske og estetiske koder vi er omgitt av.

Kunsten rommer kjernen i humanistisk tenkning og gir tilgang til det jeg vil kalle sårbarhetens evangelium. Kunstnere kan gi oss erfaringsrom som gjør oss i stand til å møte kompleksitet, fryd og frykt, sorg, sinne, glede, refleksjon og ro.

Kunstnere er mennesker som ved siden av å beherske uttrykksformer også våger å ha kontakt med sin egen sårbarhet. Å gi barn og unge mulighet for å utvikle et slikt mot, både gjennom opplevelse av kunst og ikke minst gjennom egen aktivitet og ferdighetsutvikling, kan bidra til å skape tryggere og mer aktive samfunnsmedlemmer.

Kulturkunnskap er viktig for å forstå bakgrunnen for våre væremåter og tilnærminger til samfunnsdeltakelse.

Kultur er noe dynamisk, i stadig forandring dette må gjenspeiles i formidling til barn og unge.

Tilbake til Nasras tro på grasrota.

Hvordan få grasrota til å gro?

Styrke og utvikle flere institusjoner/tiltak med interkulturell kompetanse.

Gi plass til minoritetsinitierte kulturaktiviteter og legge til rette for samarbeid mellom etablerte institusjoner og minoritetsinitierte tiltak, ha kontakt med ungdommens egne kulturelle arenaer og uttrykk.

Samarbeid mellom skole og kulturliv: Et fantastisk prosjekt settes i gang på Den Norske Opera og Ballett til høsten. Den sterke teoribaserte undervisningen i skolen fører til at stadig flere elever dropper ut og avbryter utdannelsen. Elever fra Hellerud og Bjørnholt skole får mulighet til å lære ulike kunstneriske og håndverksmessige fag ved at de hospiterer på **Operaen i skoletida.** Elevene får altså innsikt i hvordan ulike fag kan brukes i kunstnerisk sammenheng i en periode på 3- 6 måneder.

Flere kulturinstitusjoner har samarbeid med skoler og barne- og ungdomsorganisasjoner til å arbeide med bredere rekruttering. For eksempel Operaen /Indian Wellfare Society, Nordic Black Theater, Det Norske Teatret/ den mangfoldige Scena..

NB! Kulturelt mangfold må være et sentralt aspekt ved feiringen av 2014. Personer med minoritetsbakgrunn og / eller interkulturell kompetanse bør involveres i planlegging og gjennomføring av jubileet.

Fra min egen praksis både som lærer og leder av IKM (Interkulturelt Museum) har jeg erfart hvordan elever uavhengig av sosiokulturell bakgrunn har forbedret sine ferdigheter i for eksempel norsk ved å jobbe med estetiske tilnærminger. Jeg har lyst til å avslutte med en beretning om dette:

I 1996 laget IKM et prosjekt til såkalte innføringsklasser med tilbud om opplæring i fotografering i kombinasjon med språkopplæring. Den cubanske fotografen Eduardo Lamora lærte elevene å fotograferer. "Først må du se. Du vet, å se på engelsk heter to see og det betyr både å se og å forstå. Så først må du se og forstå. Når du har forstått, må du ta det du ser inn i det viktigste rommet ditt. Og det er hjertet. Camera betyr rom på spansk. Når du skal fotograferer må du ta det du ser inn i hjerterommet, så kan du si "klikk". Da blir det fine bilder." Og det ble det. Elevene ved skolene som deltok fikk stille ut sine fotografier på et profesjonelt galleri. En av elevene som hadde vært 4 måneder i Norge sa etter utstillingen: "I mitt hjemland var jeg intelligent, i Norge ble jeg dum, men nå begynner jeg å bli flink igjen. Kanskje det er fordi Eduardo har lært meg å se med hjertet?"

Jeg håper at vi som på forskjellige måter arbeider med kunst og kulturformidling til barn og unge kan bidra til å styrke framtidens samfunnsaktører til å se med både hode og hjerte. Det har fellesskapet bruk for. Det trenger samfunnet. Det trenger framtidens Norden.